

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το Πρόγραμμα του Λειτουργικού Αλφαριθμητισμού (Π.Λ.Α.) διεξάγεται διαχρονικά σε παγκύπρια βάση από το Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας και Αξιολόγησης (Κ.Ε.Ε.Α.). Το Π.Λ.Α. απευθύνεται σε μαθητές/μαθήτριες της Γ' και Στ' τάξης Δημοτικού. Στόχος του Προγράμματος είναι ο έγκαιρος εντοπισμός μαθητών/μαθητριών με μεγάλη πιθανότητα να μείνουν λειτουργικά αναλφάβητοι/ες, ώστε οι μαθητές/μαθήτριες αυτοί/ές, να εμπλακούν σε κατάλληλα προγράμματα στήριξης στη Δημοτική και Μέση Εκπαίδευση, αντίστοιχα. Το Πρόγραμμα αξιολογεί δύο βασικές δεξιότητες: (α) τη γλωσσική-επικοινωνιακή ικανότητα και (β) τη μαθηματική ικανότητα.

Κατά τη σχολική χρονιά 2020-2021, το Π.Λ.Α. διεξήχθη για δέκατη τέταρτη συνεχόμενη χρονιά στη Στ' τάξη του Δημοτικού. Ο συνολικός αριθμός των μαθητών/μαθητριών που συμμετείχαν ανήλθε στους/στις 8321 για τα δοκίμια της Γλώσσας και στους/στις 8350 για τα δοκίμια των Μαθηματικών. Ποσοστό 12,76% των μαθητών/μαθητριών αναγνωρίστηκε με μεγάλη πιθανότητα να μείνει γλωσσικά αναλφάβητο και 12,14% μαθηματικά αναλφάβητο, ενώ 7,0% των μαθητών/μαθητριών ανήκε και στις δύο ομάδες ρίσκου για αναλφαριθμητισμό.

Επιπλέον, στο πλαίσιο του Προγράμματος, συλλέγονται κάθε χρόνο δεδομένα στο επίπεδο του/της μαθητή/μαθήτριας αναφορικά με διάφορους παράγοντες που πιθανόν να σχετίζονται με την ύπαρξη ρίσκου για λειτουργικό αναλφαριθμητισμό μέχρι το τέλος της υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Οι παράγοντες αυτοί χωρίζονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες: (α) προσωπικά χαρακτηριστικά του/της μαθητή/μαθήτριας (*Δημογραφικά Χαρακτηριστικά και Στάσεις και Απόψεις*) και (β) χαρακτηριστικά του οικογενειακού περιβάλλοντος. Κατά τη φετινή σχολική χρονιά συλλέχθηκαν, όπως και πέρσι, δεδομένα σε σχέση με το Σχολικό κλίμα, καθώς και σε σχέση με τη συχνότητα απουσιών από το σχολείο. Επίσης, φέτος για πρώτη φορά χορηγήθηκε στη Στ' τάξη το εργαλείο Eras για μέτρηση των στάσεων των μαθητών/μαθητριών απέναντι στο διάβασμα σε σχέση με δύο πτυχές: (α) διάβασμα για σκοπούς ευχαρίστησης και (β) διάβασμα για σκοπούς μάθησης στο πλαίσιο του σχολείου.

Με κριτήριο τα δημογραφικά χαρακτηριστικά, οι συσχετίσεις ανάμεσα στο ρίσκο για γλωσσικό και μαθηματικό αναλφαριθμητισμό και των παραγόντων σε σχέση με τα χαρακτηριστικά του/της μαθητή/μαθήτριας κατέδειξαν ότι μεγαλύτερη συμμετοχή στις ομάδες ρίσκου έχουν τα αγόρια, μαθητές/μαθήτριες με μη κυπριακή υπηκοότητα και μαθητές/μαθήτριες που εισήλθαν στο Δημοτικό σε ηλικία μικρότερη των 6 χρόνων. Σε σχέση με τις στάσεις και τις απόψεις,

μεγαλύτερη συμμετοχή στις ομάδες ρίσκου έχουν μαθητές/μαθήτριες με αρνητικές στάσεις απέναντι στο διάβασμα και στα Μαθηματικά, χαμηλό βαθμό εμπιστοσύνης στην αναγνωστική και μαθηματική τους ικανότητα και χαμηλά κίνητρα για διάβασμα. Επιπρόσθετα, η ανάλυση των δεδομένων που προέκυψαν μέσω του εργαλείου Erag κατέδειξαν θετικές στάσεις απέναντι στο διάβασμα ως προς τις δύο διαστάσεις. Όσον αφορά στη συσχέτιση των στάσεων αυτών με το ρίσκο για γλωσσικό και μαθηματικό αναλφαβητισμό, όπως και πέρυσι, το ποσοστό των παιδιών με αρνητικές στάσεις απέναντι στο διάβασμα που γίνεται για σκοπούς ευχαρίστησης, αλλά και για σκοπούς μάθησης στο πλαίσιο του σχολείου και στις δύο ομάδες ρίσκου είναι υψηλότερο από το αντίστοιχο ποσοστό στις ομάδες των παιδιών που δεν αντιμετωπίζουν ρίσκο.

Όπως και τις προηγούμενες χρονιές, σε σχέση με τις απόψεις των μαθητών/μαθητριών για τις τρεις διαστάσεις του σχολικού κλίματος (*Στήριξη εκπαιδευτικών, Σχέσεις μεταξύ μαθητών/τριών και Αίσθημα του «ανήκειν»*) τόσο οι μαθητές/μαθήτριες των ομάδων ρίσκου όσο και οι μαθητές/μαθήτριες των ομάδων μη ρίσκου τοποθετήθηκαν θετικά. Οι μαθητές/μαθήτριες των ομάδων ρίσκου βρέθηκαν να έχουν χαμηλότερους μέσους όρους από τους αντίστοιχους των μαθητών/μαθητριών των ομάδων μη ρίσκου σε όλες τις διαστάσεις. Οι διαφορές αυτές που παρατηρήθηκαν, αν και μικρές, ήταν στατιστικά σημαντικές.

Διερευνήθηκε, επίσης, η συσχέτιση μεταξύ της συχνότητας απουσιών από το σχολείο και του ρίσκου για λειτουργικό αναλφαβητισμό. Η συχνότητα απουσιών φαίνεται να συσχετίζεται με τη συμμετοχή στις ομάδες ρίσκου του λειτουργικού αναλφαβητισμού, αφού οι μαθητές/μαθήτριες με συχνές απουσίες από το σχολείο (σε εβδομαδιαία βάση) έχουν υψηλότερα ποσοστά συμμετοχής και στις δύο ομάδες ρίσκου από τα παιδιά που απουσιάζουν λιγότερο.

Η ανάλυση των δεδομένων που αφορούν μεταβλητές που χαρακτηρίζουν το οικογενειακό περιβάλλον και της πιθανότητας για ρίσκο για λειτουργικό αναλφαβητισμό κατέδειξαν, όπως και άλλες χρονιές, ότι μεγαλύτερη συμμετοχή στις ομάδες ρίσκου έχουν οι μαθητές/μαθήτριες με γονείς/κηδεμόνες με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, που μεγαλώνουν σε ένα δίγλωσσο ή πολύγλωσσο περιβάλλον, μαθητές/μαθήτριες στους/στις οποίους/ες δεν ανατίθεται κατ' οίκον εργασία, που δεν αφιερώνουν καθόλου χρόνο στο σπίτι ή που αφιερώνουν υπερβολικό χρόνο (περισσότερο από 2 ώρες) σε καθημερινή βάση για την κατ' οίκον εργασία και οι οποίοι/ες δηλώνουν ότι τους/τις βοηθά, σχεδόν κάθε μέρα ή κάθε μέρα, κάποιος στο σπίτι με την κατ' οίκον εργασία και τέλος μαθητές/μαθήτριες με απουσία μέσων που υποβοηθούν τη μάθηση, στο σπίτι (π.χ. γραφείου, ηλεκτρονικού υπολογιστή, σύνδεσης στο διαδίκτυο, προσωπικών βιβλίων, τάμπλετ, βιβλίων στο σπίτι).

Τέλος, διερευνήθηκαν και φέτος, οι γενικές στάσεις και απόψεις των εκπαιδευτικών απέναντι στο Πρόγραμμα, οι απόψεις τους για τη χρησιμότητα του Προγράμματος, καθώς και οι εκτιμήσεις τους για την αξιοπιστία και την εγκυρότητα των δοκιμών και των αποτελεσμάτων του Προγράμματος. Τα αποτελέσματα κατέδειξαν ότι η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών είναι θετικοί/ές απέναντι στο Π.Λ.Α. και θεωρεί ότι το Πρόγραμμα έχει σημαντική συμβολή στο εκπαιδευτικό σύστημα της Κύπρου. Επίσης, η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών θεωρεί χρήσιμα και σημαντικά τα αποτελέσματα του Προγράμματος για την ανατροφοδότηση του εκπαιδευτικού συστήματος, για τον εντοπισμό αδυναμιών στη Γλώσσα και στα Μαθηματικά, για την καλύτερη διάγνωση των αναγκών των μαθητών/μαθητριών στα δύο γνωστικά αντικείμενα και για τη βελτίωση των μαθησιακών αποτελεσμάτων. Επίσης, οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι τα δοκίμια του Προγράμματος πληρούν σημαντικές προδιαγραφές σε σχέση με την εγκυρότητα και την αξιοπιστία τους. Μέσα, όμως, από τις απαντήσεις των εκπαιδευτικών αναδείχθηκαν και θέματα τα οποία χρήζουν βελτίωσης στο πλαίσιο του Π.Λ.Α., όπως για παράδειγμα η καλύτερη ενημέρωση των γονέων/κηδεμόνων για τους στόχους και το περιεχόμενο του Προγράμματος, η καλύτερη αξιοποίηση των αποτελεσμάτων από τους/τις ίδιους/ες, αλλά και από το σχολείο και η ενημέρωση των σχολείων σχετικά με τα αποτελέσματα του Π.Λ.Α. σε διαφορετικό χρόνο. Τα αποτελέσματα αυτά συνάδουν με τα αντίστοιχα της Γ' τάξης.

Τα πιο πάνω ευρήματα και ενδεχόμενες συνεπαγωγές συζητούνται εκτενώς στην παρούσα έκθεση, με βάση τη διεθνή βιβλιογραφία.